

DE NOORD-BRABANDER

Staan- en Letterkundig Dagblad.

ABONNEMENTS. PRIJS
Voor de Stad. f 12.
Frankopst. » 14.

(Verschijnt 3 malen in de week: Dingsdag, Donderdag en Zaterdag.)

DICERE VERUM QUID VETAT?
HORATIUS.

ADVERTENTIE:
15 cents de regel.
behalve 35 cents zegel.

DE LANDVERHUIZING.

Het verschijnsel van de zucht tot landverhuizing, zelden wij, kan op geene andere wijze verklaard worden, dan dat het volk, bij hetwelk die zucht merkbaar wordt, en de geboortegrond, welke het verlaten wil, door eene of andere kwaal aangetast zijn, welke het langer verblijf op den laatsten onraadzaam doet achten.

Uit deze beschouwing leidden wij de twee vragen af: of dan wezenlijk het Nederlandsch volk, bij hetwelk die zucht tot landverhuizing zich op eene wezenlijk verantrustende wijze openbaart, behoefte heeft en welke; en ten andere, op en hoe in die behoeften wordt voorzien?

Een vlugtig oog op den toestand des lands openbaarde ons al dadelijk een aantal behoeften, waaronder wij opsomden:

- Behoeft aan meerdere vrijheid en aan een meer werkzaam aandeel in de behandeling der openbare zaken.
- Behoeft aan vrijheid van godsdienst.
- Behoeft aan vrijheid van onderwijs.
- Behoeft aan verligting der zware lasten, die de natie drukken.
- Behoeft aan de opening van nieuwe bronnen voor hare welvaart.

Deze waren het, welke wij opsomden als de voornaamste behoeften, welke de natie niet alleen heeft maar ook gevoelt en uit welk gevoel de zucht tot landverhuizing haren eersten oorsprong ontleent.

Blijft nu nog de vraag; wordt in die behoeften voorzien, en hoe geschiedt zulks.

Om te doen zien, hoe de behoefte aan meerdere vrijheid wordt beschouwd, hebben wij slechts een blik te werpen op de wijze, waarop in deze tijden bij ons de drukpers behandeld wordt. Met den best mogelijken wil is het niet langer in twyfel te trekken of er bestaat bij onze beheerders een bepaald plan, om aan de vrijheid van drukpers gevoelige slagen toe te brengen.

Na den fiscaalen maatregel, waarbij de kleine blaadjes aan zegel onderworpen werden, heeft men het stelsel van intimidatie omhelsd. Gevolgen hiervan de menigvuldige drukpersvervolgingen, welke in de laatste dagen hebben plaats gehad en die, welke nog weder, blijkens de

...der daarbij betrokkenen, zullen aangevangen. Hetzij verre van ons, te willen beweren, dat men de uitspallingen der drukpers ongestraft moet laten; laster, hoon en smaad moeten betoogeld worden; maar, om het slechts met korte woorden te zeggen, indien bij ons wezenlijk eerbied bestond voor de vrijheid van drukpers, zou men dan in louter staatkundige aangelegenheden, die woorden van laster, hoon en smaad zoo ligt tot wapen gebruiken, om tegen de drukpers te velde te trekken. En wanneer men dan daarbij nog ziet dat de slaafsche mannen, die aan het behoud zijn toegeedaan, omdat wellicht met dat behoud ook het hunne verbonden is, in hunne verachtelijke bladen de drukpersvervolgingen nog uitlokken, de regering daartoe aanzetten; en ten anderen, dat een onheilspekkend gerucht van het weldra invoeren van een derde stelsel, dat der onderdrukking namelijk, onder het volk verspreid is, zonder dat de regering het tegenspreekt, dan mag men veilig zeggen, dat het op de vrijheid van drukpers, het palladium van alle andere vrijheden, gemunt is. Geen wonder; eenmaal die vrijheid vernietigd hebbende, zal het veel gemakkelijker vallen, een voor een ook de andere vrijheden meester te worden.

En hoe wordt voldaan aan de behoefte van een meer werkzaam aandeel in de behandeling der openbare zaken? De grondwetsherziening, het enig middel om daarin te voorzien, wordt met alle kracht van wapenen bestreden en halstarrig geweigerd. En echter is deze herziening niet alleen de zoo duidelijke en krachtig uitgedrukte wensch der Natie, maar reeds jaren lang, hebben hare Vertegenwoordigers, doch te vergeefs, op dezelve aangedrongen. Wat meer is, het enig onmiddellijk aandeel, dat men dan nog, krachtens onze grondwet, als dat der Natie mag beschouwen, de uitoefening van het stemregt, namelijk, wordt door de meest anti-constitutionele handelingen tot een ijdel droombeeld gemaakt. De stemgeregtigden vullen hunne brieven in, of doen het niet, en daarmede is het voor hen gedaan. Al het overige geschiedt in het geheim. Geene controle, geene stemopneming door belanghebbenden, zelfs niet de tegenwoordigheid dezer laatsten. Alle waarborgen worden gemist. De eenige waarborg is de eerlijkheid der besturen. Maar wat is politieke eerlijkheid, en hoever strekt zich die uit?

Behoeft aan vrijheid van godsdienst. Moe-

ten wij hietover nog uitwijden? Afgescheidenen en Catholijken behoeven slechts hunne stemmen te verheffen en hunne grieyen bloot te leggen; doch een ieder kent ze. Genen worden buiten de grondwet gesloten, jegens deze wordt de grondwet uit het oog verloren, door uitleggingen, door aanmatigheden van allerlei aard. Genen mogen in het geheel God niet op hunne wijze dienen, zonder eene speciale permissie van de tijdelijke magt, deze ondervinden allerlei belemmeringen in de uitoefening van hun grondwettig regt.

Vrijheid van onderwijs. Deze kent men niet. Het monopolie is, in handen van de heerschende partij en zij weet daarvan een goed gebruik te maken. In plaats van de wond in eens goed te heelen, heeft men er door het besluit van 2 januarij eene pleister op willen leggen, deze echter heelt niet en mist dus alle uitwerking. Zelfs de bepalingen van dat besluit worden maar al te zeer door die zelfde heerschende partij als niet geschreven beschouwd.

Verligting der zware lasten die op de Natie drukken. Hieraan wordt nog niet gedacht. Bezuiniging kent men niet, of men kent ze slechts in zoover als zij degenen treft, die er meest door lijden en dan nog zonder eenige vrucht op de balans der inkomsten en uitgaven blijft. Daarbij komt nog, dat eenet medelooftige, koudoogige fiscaliteit, nog zwaarder dan de belasting zelve, deze tot de meest bereikbare hoogte doet opschrijven en de bezwaren op eene verhoerende wijze gevoeliger maakt. Voegt men hierbij nog de droevige voorspelling, dezer dagen in de openbare bladen gedaan, van een ons wederom bedreigend te kort aan eenige miljoenen, zonder dat alweder de regering iets gedaan heeft, om daaromtrent de publieke opinie gerust te stellen, dan voorzeker mag men met huivering de toekomst te gemoet zien.

Eindelijk de behoefte aan de opening van nieuwe bronnen voor de nationale welvaart doet zich thans meer dan ooit gevoelen. Bij den drukkenden last der opbrengsten, die een meer en meer toenemend milaise verbaart en het pauperisme op eene zoo schrikbarende wijze toeneemt. En wat doet men om daarin te voorzien? Men sluit een tractaat, hetwelk door de achtenswaardigste tolken van de publieke opinie en den handel als nadeelig uitgekreten wordt, en hetwelk door de bladen der regering niet dan met magtspraakten en

laauwe redeneringen vordedig is kunnen worden. In plaats van den handel door eenen positieven en doortastenden maatregel, waarvan nog dezer dagen de hooge noodzakelijkheid, in het adres der rottodamsche handelaars be- toogd is, eerst te stellen, laat men den handel in het bronzen en onzekere kwijnen, onderdrukt men den echten speculatiegeest en concurrentie, om het veld vrij te laten aan waaghalzen, die niet op eenen hechten grondslag werken, maar met de gedachte: „laat er van komen wat wil“, voortgaan.

En wanneer wij na de heerschende behoeften aldus inzien en tevens nagaan, zoo als wij thans, slechts in ritue trekken gedaan hebben, wat er verrigt wordt, om in die grootte, belangrijke behoeften te voorzien, dan vragen wij in gemoede: Is het te verwonderen, dat onder eene Natie, welke onder zulke behoeften gedrukt gaat en zoo weinig hoop op betere tijden heeft, eene noodlottige zucht (want noodlottig noemen wij haar) openbaart om in andere, ver afgelegene oorden te gaan zoeken, wat het in zijn vaderland mist? En wie kan die zucht tegen gaan? De regering, de regering alleen! Door in eens al die behoeften weg te nemen? O neen! het ware eene dwaasheid zulks te willen, zulks te verlangen. Onze wonder zijn te diep ingevreten, om in eenen dag geheeld te kunnen worden. Maar zij kan het, door het vooruitzicht te openen op een door den tijd te verkrijgen beter lot; door met tastbaren ernst de handen aan het werk te slaan; door zoodanige veranderingen en verbeteringen in onze instellingen te bera- men, waardoor reeds op eenmaal in vele be- hoefden voorzien zal worden; door geene be- zuinigingen meer te slaan, maar metterdaad in te voeren; door met overleg der wetgevende magt zoodanige maatregelen te nemen, waar- door levendigheid in handel en vortier en daar- uit voortspruitende welvaart herboren worden.

Reeds lang en dik wijs is de Regering, zoo door 'slands Vertegenwoordigers in de verga- derzaal, als door vrije, onafhankelijke en vader- landslievende mannen in de voortbrengselen der drukpers onder het oog gebracht, dat zij op eenen dwaalweg is, die het vaderland in het verderf moet storten; zij heeft het in den wind gesla- gen. Doch geen ernstiger waarschuwing, geen welsprekender wank kon haar gegeven worden, dan de zucht tot landverhuizing, welke meer en meer toeneemt. Zal zij ook deze laten verlo- ren gaan en nog blijven weigeren de oogen voor het daglicht te openen? Zal zij niets doen om die noodlottige zucht, om die landverhuizing, welke den zal nog bespoedigen moet, tegen te gaan? Zij slaan het zoo gemakkelijk. Met slechts eene geringe goede gezindheid aan den dag te leggen tot het voldoen aan de wen- schen der Natie, zal bij deze de gehechtheid aan den gebouwen grond ontbreken, en de oude spreekwoord weder al eenzake kracht terug- krijgen:

Quat West
Tijds besp

ITALIË.

ROME. Eene plegtige lijkdienst, hulde van rouw en dankbaarheid, is den 2 september in het roomsch Collegie gevierd voor de ziel van Paus Gregorius XVI. Deze treurige en aardschijnlijke plegtigheid was des Opperherden waardig, wiens weldeden het dankbaar herdacht. De zinsprekende tekst van heten was met zwart behangen. In het midden van hie zich eene lijkbaar, omringd door een aantal can- delabers. Aan elke zijde van de lijkbaar stonden eenige der weldoederige lijkbaar, welke het roomsch Collegie aan den onvergetelijken Opperpriester ver- schuldigd is.

De hoogmis, in muziek gezongen, werd gevierd door Mgr. Frattini. Na het evangelie heeft de eerv. heer Palma, hoogleeraar der kerkelijke geschiede- nis bij het roomsch Collegie en secretaris van het godgeleerd collegie, de lofsrede van den doortuch- tigen Paus voorgedragen. De welsprekende redenaar heeft in grootsche trekken de roemrijke daden van het langdurig pontificaat van Gregorius XVI. afgemaald; vooral prees hij zijnen onvermoeiden ijver in het geestelijk beheer der catholieke Kerk en zijne onophoudelijke pogingen om het gebied van haar geloof wijd en zijd te verbreiden. Z. E. de kardinaal Rarib-Sforza, kanselier van de heilige roomsche kerk en aartskanselier der universiteit, woonde deze plegtigheid bij, omgeven van de le- naren der onderscheidene faculteiten en een aantal geleerden, die door hunne tegenwoordigheid en in- getogene houding het bewijs gaven hoezeer zij door- drongen waren van dankbaarheid en eerbied voor de nagedachtenis van eenen Paus, die een der edel- moedigste beschermers was van de wetenschappen en de studien.

AMERIKA.

De stamer *Britannia* heeft tijdingen uit de Vereenigde Staten medegebragt tot den 15 septem- ber, welke niet zeer belangrijk zijn. De oorlog- tuschen Mexico en de Vereenigde Staten loopt als of de vijandelijkheden geheel hadden opgehou- den. Het amerikaansch leger vordert niet lang- zame schreden op het mexicaansch grondgebied en schijnt nog zeer ver van Monterrey te zijn, alwaar het eenen beslissenden slag moet doen en de Mexi- caanen hulle krachten vberdenigd hebben.

De tijdingen uit Vera-Cruz loopen tot den 20 augustus. Santa-Anna is aldaar in zegepraal ont- vangen. Hij heeft onmiddellijk zijne reis naar Mexico voortgezet. De bevelhebber van de ameri- kaansche vloot, die voor Vera-Cruz ligt, heeft de depeches van den president ontvangen, waarna dadelijk, door middel van een parlementair, ge- meenschap met de stad is aangevangen. Men ver- onderstelt, dat die depeches het aanbod van het cabinet van Washington inhielden, om de onder- handelingen te hervatten.

De tijding van den inderland bescheiden in- genhoudschrijven in de Vereenigde Staten, de le- venmiddelen ghaenlijk in prijs doen stijgen. Het meel had, bij de aankomst van den steamer uit Europa, eene verhooging ondergaan van 50 à 62 cents de ton, het graan naar evenredigheid; men hoopte evenwel dat die verhooging geen stand zou houden, want de voorraad is zeer groot.

DUITSCHLAND.

WIENEN. Na het opperbevelhebberschap van Gallicie nedergelegd te hebben, heeft de aarts- hertog Ferdinand d'Este beschikt onder de eigendoms- men, welke hij in de omstreken van Lemberg be- zat. Z. K. H. heeft dezelve aan de jesuiten geschouken met bijvoeging van een aanzienlijk kapitaal. Die vorst wordt nuig betreurd door zijne voormalige onder- doringen. Hij zal het overige zijner dagen in zijne geboortestad Komua doorbrengen.

HESSEN. De Vorst, mederegent van Hessen, doet zich steeds gestrenger in de maatregelen welke hij voorschrijft ten aanzien der dultsch catholiken.

Bij een jongst dectect heeft hij dat de kinderen hier sectarissen de protestantsche scholen zullen moeten bezoeken en hij gelast aan de protestant- sche predikanten het doopsel, volgens den reg- hinner ber, aan alle kinderen geboren uit onder- de te deze tijde geboren, uiterlijk in de maan den 15 dinst, te worden toe te dienen. De jongene alle kinderen worden op de protestantsche be- graafplaatsen, maar op eene afzonderlijke plaats e- tegen eene vrij hooge betaling aan den tempel, waartoe de begraafplaats behoort. Onder dagtee- kening van den 7 augustus heeft het ministerie van Keur-Hessen aan de provinciale gouvernemen- ten van Marburg en van Hanau, alwaar men ge- poogd had dultsch-catholieke gemeenten te stichten, bevelen gezonden, krachtens welke zij aan de sec- tarissen moeten te kennen geven, dat alle erken- ning of toelating door geweigerd is en hun te- voorgemelde decreet nopens de kinderen medete- deelen. Terzelfder tijde zullen hun exemplaren over- handigd worden van een werkje, onder de oogen van het gouvernement geschreven, waarin bewezen wordt de onbestaanbaarheid der leerstellingen van de vergadering van Leipzig met het christendom. Men verklaart hun tevens dat men henzelven niet meer als christenen beschouwen kan.

SAKSEN. Het ministerie der eerediensten van het koninkrijk Saksen heeft het geheel der beslas- tingen medegedeeld, welke door het gouvernement goedgekeurd zijn voor de kosten van de eerediensten en het beheer der catholieke Kerk in dat land. Of- schoon aan de rongeane magtiging is verleend tot het afzonderlijk uitoefenen der eeredienst, worden zij niettemin door het ministerieel besluit gedwon- gen tot de betaling van hun aandeel in die be- lastingen, zich grondende op den naam van catho- lieken, welke de beide steeds hulstarig wil blijven worden.

Alzoo men het saksisch gouvernement de ronge- anen als catholiken beschouwt, wordt hun in Hessen zelfs den christenen geweigerd. — De *Augsb. Zeit.* meldt dat de koninklijke wijze dat eerstlangs van de zijde der beschier- mende mogendheden der Noordrijke Republiek van Krakau eenige mededeelingen zullen gedaan wor- den, vanwaar het cabinet van St. Petersburg de eerste insteller is, aan de hoven van Frankrijk en Engeland betrekkelijk Polen in het algemeen en den Staat van Krakau in het bijzonder.

— De gevolgen welke voorzien en voorspeld waren zoodra de predikant Rupp trit de algemeene verga- dering van het Gustaaf-Adolf genootschap gesloten werd, beginnen in Duitschland reeds zichtbaar te worden. Uit Heidelberg verbeemt men dat die mit- sluiting niet alleen in die stad, maar door geheel het groothertogdom Baden eenen diepen indruk gemaakt heeft. Vele leden der maatschappij, velle- gansche gemeenten die tot het Gustaaf-Adolf ge- nootschap toegetreden waren, hebben zich met een- verontwaardiging van hetzelfde afgescheiden en de- zelfde afval schijnt ook in Pruisen op te treden. In- gebreide schaal plaats te zullen hebben. Het was- klaarblijkelijk dat de rationalisten die in Pruisen en geheel Duitschland zoo talrijk zijn, een genoot- schap zouden verlaten hetwelk in den persoon van Rupp het geheele protestantsch rationalismus ver- oordeelde en de haat ook over hetzelfde uitprak- te vergeeft heeft. De hofprediker te Darmstadt, Zimmermann, alzoo welsprekendheid aangevoerd, oih eene instelling te redder waaryan hij de stunner was vier jaren zijn genoeg geweest om te bewijzen dat zij niet meer levenskracht in zich had, dan zoo vele andere genootschappen, in onze dagen op- gerigt, en eene schijn van protestantsche eedeleid te hebben.

ENGLAND.

LONDEN, 30 september. Heden is op het paleis Guildhall overgegaan tot de stemming voor de verkiezing van den lord-mayor der city. Ten vier

had de alderman Wood eene aanzienlijke meerheid voor zich. Het stelsel van uitsluiting, genaamd de candidaat in het wien gebragt door de ambgenooten van het hof der aldermen, heeft eenige ontevredenheid verwekt onder de meerheid der kiezers, die voor hem waren, dat de vernamesten onder hen de kosten der stemming, welke niet minder dan 2 à 3000 p. st. bedragen, op zich willen nemen.

De nieuwe catholijke kapel, onder aanroeping van den H. Eduardus, te Millwall (voorstad van Londen) gebouwd, is gisteren met de gewone plechtigheden, in tegenwoordigheid van eene aanzienlijke menigte, ingewijd door Mgr. Griffiths, vicaris-generaal van het district Londen, bijgestaan door Mgr. Morris, bisschop-coadjutor. Deze heeft in de kerk, welke hij bij die gelegenheid ingesproken heeft, gezinspeeld op den voortgang, welchen het catholicisme in Engeland maakt.

SPANJE.

MADRID 26 september. Gisteren avond heeft de heer Bulwer eene zamenkomst gehad met den voorzitter van den raad. Het daarbij besprokene moet geloopt hebben over verklaringen, welke den engelschen diplomaat zijn afgevraagd nopens zekeren brief, door hem aan den generaal Serrano geschreven, en door de *Gloria pública* mededeeld.

De senaat heeft heden het rapport gehoord over het wets-ontwerp waarbij het gouvernement bevestigd wordt tot het voorduren der belastingen. De beraadslaging zal aanstaanden maandag gesloten zijn en het rapport der commissie zal waarschijnlijk goedgekeurd worden.

De Kamer der afgevaardigden heeft heden de beraadslagingen aangevangen over het wets-ontwerp betrekkelijk de ligging der nationale milicie. Men doet nu nog heden over die wet zal bestemd worden.

Grande maatregelen van voorzorg zijn in de hoofdstad genomen. Twee compagnieën infanterie hebben post gevat op het plein Cabada, en talrijke struikwachten doorkruisen de stad. Men kent de doornigste maatregelen niet, daar de hoofdstad in de laatste rust geniet.

Men verneemt dat de Koningin-moeder niet met de Infante naar Parijs zal gaan, maar in Madrid zal verblijven.

De *Heraldo* zegt uit particuliere berichten van Rome vernemen te hebben, dat de beide handelingspersonen den H. Stoel en Spanje, die het sluiten van een Concordaat, weldra hervat zullen worden. Dat die goede gezindheid van het hof van Rome vooral toe te schrijven is aan de tevredenheid, welke het dubbel huwelijk in Spanje bij Pius IX het Congregie verwekt heeft.

FRANKRIJK.

PARIJS 1 oktober. Gisteren avond hebben te Parijs, onder vooringang van eene verhooging van centimes op het pond van twee kilogrammen, de voorstad St. Antoine ongeregeligheden plaats gehad. De glazen van al de bakkerijwinkels, van al de andere winkels en bijna al de gazlanterns zijn met steenen ingeworpen. Vele uitstapende kisten van magazijnen zijn zeer beschadigd. Tegen half twaalf ure was men begonnen eene barricade op te werpen en reeds had men drie men keistenen op elkander gestapeld, toen de luitenant van een regiment is toegesnel naar het hoofd van een bataillon en de rustverstoorders bevestigd heeft. Daarna hebben de soldaten de bevestigde kisten weder in de straat te plaatsen, om den doortocht voor de rijtuigen mogelijk te maken.

Ten half twee ure keerde de kolonel naar de kazerne terug, een piket van vijftig man, met een luitenant aan het hoofd, achterlatende, hetwelk de ganschen nacht door de voorstad in alle rigtingen doorkruiste.

Een aantal personen zijn gevangen genomen. Dezen ochtend stonden vele verzamelingen van menschen voor de huizen der bakkers, maar zij droegen geen enkel kenmerk van aanval.

De *Constitutionnel* verzekert dat vier en twintig spaansche opstandelingen te Leida zijn gefusilleerd. Onderscheidene anderen zouden insgelijks te Leida ter dood gebragt zijn. Geen ander dagblad echter behelst deze tijding.

Hetzelfde blad verzekert brieven ontvangen te hebben van de spaansche grenzen, waarin gemeld wordt dat de graaf de Montemolin in Katalonie aangekomen is. Doch het is waarschijnlijk dat deze tijding van alle waarheid ontbloot is.

NEDERLAND.

's HERTOGENBOSCH 5 oktober.

Dezer dagen had een ongelukkige, het leven moede, de stoutheid zich afdien, nabij de Beken van de Hongre van den wal in het water te storten. J. Loef, van Vught, die zich toevallig in de nabijheid bevond, had naauwelijks door een paar aanlopende jongens vernomen, dat een mensch zich in levensgevaar bevond, of hij snelde er heen, en zonder te bedenken aan welk gevaar hij zijn eigen leven blootstelde, sprong hij den ongelukkige, die reeds zinkende was, nu, met dat gevolg dat hij hem redde en tot aan den maer bragt. Denselven te beklantieren was echter onmogelijk. Eene baggeraak, lag niet ver van daar; hij sleepte er den gedelde henen en bragt hem en zich zelve aldus behouden aan wal. De drenkeling, ofschoon, naar het seken wij ernstig aan het hoofd gewond, kon, met behulp der beide genoemde jongens naar zijne woning terugkeeren; waarschijnlijk genezen van de zucht tot zelfmoord, wijl hij zijnen redder in wakkere bewoordingen zijnen dank betuigt.

Verneemt dat de eerv. heer A. M. van Boven, pastoor te Buitenveldert, door de kerkmeesters zijner gemeente verzeeld, namens zijne gemeente aan Mgr. Grooff ten geschenke heeft aangeboden, een uitmuntend fraai Graafsch. Het kruis en wetsstok is uit ebbenhout vervaardigd en het korpus van zilver. Eene zilveren plaat op het voetstuk aangebragt, bevat deze woorden: « De R. K. gemeente van Buitenveldert aan den Hoogwaardigen Bisschop van Canes, op den feestdag van den H. Augustinus, den 28 augustus 1846. »

(Godsdienst.)

Bij koninklijk besluit van 26 september 1846, n°. 96, is de heer L. Kivits, thans controleur der eerste klasse van 's Rijks belastingen, benoemd tot ontvanger der directe belastingen te 's Hertogenbosch.

Gaarne hulde doende aan bescheiden verdiensten, zagen wij met genoegen uit de *Annales de la Société de Médecine d'Amers* voor september, dat dit geleerd gezelschap onlangs den verdienstelijken Graafsch en geneesheer, G. C. van Dieren tot corresponderend lid heeft benoemd.

Men verneemt met genoegen, dat Z. M. goedgunstiglijk behaagd heeft, op een nader verzoek om gratie, ingediend ten behoeve van Francina van der Meer, gewezen schoonmaakster van het Kabinet des Konings, en veroordeeld wegens diefstal van belangrijke staatspapieren, bij besluit van 29 sept. jl. kwijtschelding van schavotstraf te verleenen.

Naar wij vernemen is het verzoek om gratie, door den heer K. van Halst, door Z. M. gewezen van de hand.

Heden ochtend is alhier plotseling overleden de generaal-majoor jhr. J. N. Evers, Ridder van de Militaire Willemsorde 3^e klasse Kommandeur der orde van het Legioen van eer en van de orde der Eikenkroon, kommandant der reserve-brigade, belast geweest met de functien van Gouverneur der residentie en met het Provinciaal kommandement van Zuid-Holland, en buitengewoon adjudant van Z. M.

Naar men verneemt is de afreize van Z. M. den koning bepaald op morgen dinsdag. Z. M. zal aldan eerst naar Tilburg gaan, en van daar H. D. verdere reis naar Limburg en Luxemburg voortzetten. Het verblijf van Z. M. in laatstgemeld Hertogdom zal, naar men zegt, van zeer korten duur zijn.

Wij vermelden gaarne het licht van constitutionelen vooruitgang, door den stedelijken raad van Leyden gegeven.

In de vergadering van den raad der stad Leyden, waarin de biffetten tot benoeming van kiezers zijn geopend, werd tevens besloten, om het geheele proces verbaal der zitting, en alzoo den volledige uitslag der stemming, door middel van de stedelijke Courant bekend te maken. De *Legdsche Courant* van heden bevat werkelijk die opgave. (A. H. B.)

ARNHEM 2 oktober. Het schijnt onzen uitgever te zullen gaan als dien van den *Asinodée* en de *Burger*, tegen wien het eerste proces nog niet geëindigd is of het andere wordt al weder ondernomen of gelast. Zou teken wij in het *Handelsblad* van heden.

Men zegt, dat de heer Thieme wederom staat vervolgd te worden, wegens later tegen den heer J. A. H. de la Sarras, minister van buitenlandsche zaken, voorkomende in den artikel der *Arnhemsche Courant* van 2 september 1846, n°. 189.

Officieel is ons, echter, van deze vervolging tegen onzen uitgever nog niets bekend, en dus lang dit het geval niet is, nemen wij de vrijheid aan de eektheid van die krenpote berigt, welkigt van eenen krenpelen berigtgever afkomstig, te twijfelen. (Arnh. Ct.)

In de terechtzitting van den 1 oct. zijn de pleidooijen voortgezet in zake de ongeregelheden in september 1845 te 's Hage en de daarvoor gevallen. Het eerst was het woord aan mr. de Kampebaer, als verdediger van den besch. Meester. Verdediger beschouwt dit geding als een der uitloeisels van eenen kruistogt der regering tegen de vrijheid der drukpers, en van een stelsel van intimidatie, kenbaar, nu in vervolgingen tegen dagbladen, dan in zegelverzwaringen, een andermaal in bedreigingen van verschillende aard.

Verdediger beschouwt oppositie in een constitutionelen Staat zoo noodzakelijk als de omloop des Bloeds in het menschelijk ligchaam; zonder haar, geene werking noch veerkracht. Maar het bewind verklaart den oorlog aan al wat daarnaar zweemt, zij drijft echter een gevaarlijk spel, zoo als de geschiedenis ons leert. Zoo handelende, worden dezelfde daden, door oppositie-bladen bedreven, vervolgd, terwijl dezelfde, door de regerings bladen gepleegd, onterveld en onopgelet worden gelaten.

Of heeft men niet gezien, dat een bezoldigd blad de meest geachte leden der vergevende kantiers met smaadtoden heeft overloden, terwijl de *Vrijzingsche Courant* voor veel minder is vervolgd?

De schrijvers van de oppositie bladen worden gevangen genomen, opgestoten, vergesd; terwijl de verdedigers der regering worden beleund, geveleid, vereerd.

Zelfs de leden van de balia heeft men getracht schrik aan te jagen; een hunner werd onder het oog der politie gehand en belaaid, en wie weet wat ons te verwachten staat, zegt pleiter, wanneer wij, na verrijte pligtsvervulling, na verkregen vrijpraak, den Tempel van Themis verlaten. Het schijnt dat de leuze der regering is geworden: *Ne serant impunia que nous et nos amis.*

Waarom, werd mij ook dezer dagen herhaaldelijk gevraagd, u ingelaten met een door de regering gehaat persoon? Getrouw aan het: *Doe wel en niet om, handel ik naar hetgeen mijn geweten mij voorschrijft.* Pleiter verdedigt den besch. Meester, omdat hij hem naar de wet niet schuldig oordeelt, omdat hij in hem ziet een slagtoffer van wraak; daarom heeft hij zich verplicht geacht hem zijne praktijk niet te weigeren.

Geene gunsten der regering verlangt nog behoeft pleiter; weinig hecht hij aan hare goed- of afkeuring, maar raadpleegt alle wat zijn plicht is.

Men heeft een sterk geklemd tafereel opgekregen van den vreeselijken inhoud der geschiedten van Meester, van zijne vroegere veroordeelingen, en van zijne zwarte oudaankbaardheid na bekomen gratie.

Die kent den inhoud niet van de vroegere geschriften van zijn oënt; maar alleet uit eene vragtige inzage, kent hij den *Ooyevaar*. Het heeft hem niet gelust, naar aanleiding van dit proces, kennis te maken met al de voortbrengsels van den vruchtbaeren geest des besch.; want hij achtte zijn tijd te kostbaar, om ze te besteden aan het lezen

van overoude, langverleden couranten-artikels. Hij kan dus de bewering van den Adv.-Generaal niet tegenspreken, dat het Nederlandsche haar op den Nederlandschen schedel te berge tijst, bij het Iezen dier Nederlandsche drukpers voortbrengsels. Maar pleiter heeft er ook niet mede te maken, daar hier alleen te pas komen die artikelen, welke het publiek ministerie als gronden der beschuldiging heeft willen opgeven.

Wat bewijzen echter des besch. vroegere veroordeelingen voor zijne schuld of onschuld hier? Die veroordeelingen betreffen ook alleen drukpersdelicten wier strafbaarheid uitsluitend afhangt van het oogenblik der beoordeeling.

En wat de groote ondankbaarheid voor de verleende Koninklijke gratie betreft, de besch. heeft dit niet gevraagd; door den grijzen gezant Fagel te Parijs is hem de kwijtschelding der straf aangeboden, en hem tevens aangeraden naar Nederland terug te keeren. Hij is aan het schrijven gegaan, nadat men hem met beloften zonder gevolg heeft opgehouden, aanvankelijk bedaard, daarna meer vinnig, eindelijk zeer hevig, maar nooit strafbaar, want anders zou hij reeds vroeger zijn beschuldigd geworden.

Pl. betoogt nu, dat de besch. geschreven heeft om bezigheden te hebben, om aan den kost te komen en om den stand van zaken te verbeteren; dat hem bedaardheid en ondergeschiktheid niet vreemd zijn, daarvan kan zijn gedrag in de gevangenis bewijs geven. Vervolgens betoogt de spreker, dat er geenszins verband bestaat tusschen de geschriften des besch. en de ongeregelheden.

Pl. vindt, dat men te veel eer bewijst aan de geestwachten van zijnen client, als men beweert, dat geene ongeregelheden meer hebben plaats gehad na de staking van zijn geschrift, liever wil hij die aan de gepaste en strenge maatregelen van het bestuur toeschrijven.

Hij bestrijdt dat hier zou hebben plaats gehad opruijing tot omverwerping der hooge regering. Hij herinnert dat Meeter slechts zelden in de herberg kwam, waar, volgens de verklaring, slechts woelgeesten kwamen, maar sedert wanneer is het bezoeken van plaatsen ongeoorloofd, waar oppositiebladen gelezen worden? Pl. ziet hier het individueel gevoelen van het O. M., dat er opruijing in de geschriften bestond, er was slechts oppositie, hevige, vinnige oppositie, maar nooit directe opruijing tot het plunderen van eetwaren, of het omverwerpen der hooge regering.

Er zouden meer bepaalde aanwijzingen volstrekt noodig zijn, om het geschrevene op de hooge regering te kunnen doen slaan, want de schrijver zegt dat hij die niet bedoeld heeft. Pl. vindt soms brommende volzinnen, bombast, maar geene opruijing.

Het lied, dat men zoo zwart geschilderd heeft, is niets dan een vertaling of vrije navolging van het *Lo vital*, dat regters en pleitbezorgers nog uit hunne studie-jaren bekend is. Het zeggen, dat de belastingen te hoog opgedreven zijn, is een gevoelen van vele achtenswaardige mannen.

Pl. wil geene hartstogten opwekken, maar als hij de lange gevangenschap des besch. nagaat; als hij ziet dat hij, te midden daarvan, nog voor eene andere vervolging naar Arnhem is gesleept; als hij het geschrevene, waarvoor hij thans terecht staat, aan de wet toetst: dan vleit hij zich met de vrij-spraak van hem, die hevig moge geschreven hebben, maar enkel zijne overtuiging geuit heeft van hetgeen hij waarheid keurde. Wat laaghartigen, die op te welgen, om enkele woorden op te vangen en anders-denkenenden in het verderf te storten, hoe hem ingebracht mogen hebben, het hof heeft de schone taak, om den vernederden naar weder op te heffen, en om te toonen, dat er nog onafhankelijke regters in Nederland bestaan.

Mr. de Pinto doet daarna de verdediging voor van den besch. de haag. Hij meent, dat men het proce moet houden op het waar terzijn, en zich op geen zijwegen mag laten afdwalen. Er is alleen beschuldigd van plundering van eetwaren te Delft en te s'Grave, maar kunde is daarvan vreemde client van verdierig is beschuldigd van opruijing door geschriften. Pleiter schetst den vroegeren levensloop des besch. van beroep onderzocht, de oorzaken van diens moeilijkheden zijn gelegd in de bepalingen der wet op het onderwijs. Hij betoogt vervolgens het gemis van verband tusschen het geschrevene en de ongeregelheden. Er is niet één getuige, door wien dat verband kan worden bewezen. Ook zijn de besch. schrijvers en drukkers, wel verre van een doel te hebben gehad heb-

oneens geweest, hebben zij zich gescheiden, twee bladen en meer uitgegeven.

Mr. Eijssell verdedigt den drukker du Mée, en betoogt dat, wat men ook van verband denke er zeker geen te vinden is tusschen den drukker en schrijver met de andere beschuldigen. De drukker was onbekend met het geschrevene, hij schreef niet; las de blaadjes nauwelijks, die hij uitgaf, hoe kon hij dan naar de Nederlandsche regts-leer aansprakelijk zijn. De schrijvers van de vervolgde artikelen zijn bekend. De drukker moet dus vrij zijn. Was dit vroeger nog twijfelachtig, na de gevestigde jurisprudentie zeker niet meer. En ondanks die jurisprudentie, heeft men zelfs het verband zoo zeer uitgestrekt, om niet alleen de schrijvers, maar ook de drukkers te vervolgen. Zij hebben zeker geene misdaad gepleegd, en zonder deze vervalt de vervolging.

Mr. de Witte van Citters, voor den drukker Mingelen en den besch. de Hes optredende, gedraagt zich aan deze gronden en vindt het bedroevend dat men den drukker in deze zaak gewikkeld heeft, schoon er geen verband bestond. Als dit op zou gaan, zou ook de zetter en leveraar van papier strafschuldig zijn. Pl. beroept zich almede op de jurisprudentie, zoo hier te lande als elders.

Het vervolg der pleidooijen werd bepaald op den volgenden dag.

In de zitting van het prov. Gerechtshof van 2 octob. heeft: 1°. Mr. de Witte van Citters voorgezet zijne op gisteren afgebroken pleitrede ter verdediging van de beschuldigen Mingelen en Hes.

2°. Heeft Mr. van Raalte de verdediging voorgedragen voor den 17den besch. van Gorkum, en onderzocht: a. wat er van de bevoegdheid van het Hof, om eene geheel nieuwe misdaad te onderzoeken b. Naar welke wet deze beschuldiging moet worden beoordeeld. c. Dat de geincrimineerde artikelen niet inhouden opruijing tot omverwerping der Regering.

Daarna heeft de adv.-gen. Mr. Gefken het door de pleiters aangevoerde in volgorde behandeld en geantwoord, de beschuldiging (volgehouden en overigens de bevoegdheid nader toegelicht tot het voortbrengen, niet van nieuwe feiten, maar van nieuwe verzwarende omstandigheden.

Op eene door Mr. D. Léon gemaakte aanmerking heeft de adv.-gen. itom aanzien van den eersten besch. J. van de Pol nog gerequireerd zijne schuldig-verklaring 1°. aan de misdaad van feitelijken en geweldadigen wederstand aan amptenaren van politie, handelende ter uitvoering van de bevelen van het openbaar gezag, 2°. van het toebrengen van slagen aan agenten van de openbare magt, in de uitoefening hunner functien, misdaden voorzien en strafbaar gesteld bij de artikelen 209, 212, 228 en 230 van het Wetboek van strafrecht. Overigens ten aanzien van dien eersten besch. geene straf requirende.

Ten slotte deed Mr. de Pinto, gerepliceerd en nader toegelicht, zijn op gisteren gehouden pleitrede. Morgen ochtend ten 10 ure zal de op heden geschorste terechtzitting worden voortgezet. Het woord is alsdan aan Mr. D. Léon.

In die zitting is nog kortelijks gedupliceerd, door de heeren Mrs. Léon, de Kempnaer en Eijssell, voor den 1ste 2de en 15de beschuldigde. Daarna heeft het hof ieder der beschuldigen gevraagd, of zij nog iets hadden te voegen bij hetgeen door hunne verdedigers was aangevoerd; op de ontkennende beantwoording daarvan, heeft de voorzitter de debatten gesloten, en, in aanmerking genomen de ernstigheid der zaak, de uitspraak bepaald op den 1den dag des namiddags ten 1 ure.

LATERE BERIGTEN.

Den 21 september heeft Z. H. Paus Pius IX een geheim consistorie gehouden op het Quirinaal. Na eene korte allocutie heeft Z. H. eenige bischoppen voorgesteld: onder anderen 's Pausen opvolger in het bisdom van Imola, zijnde Mr. Gaetano Baluffi, secretaris der congregatie van de bisschoppen en regulieren, overgeplaatst van de aartsbisschoppelijke Kerk van Pigi, in *partibus infidelium*.

In het land wordt de spanning steeds grooter. Te Ungaroen heeft een fonnelle opstand plaats gehad waarbij vele getuigt werden en reeds twee personen tengevolge daarvan omgekomen zijn. De wegen zijn opgevald met benden hongerige misshandelaars. Men weet niet meer waar het heen moet.

Het spaansch Congres heeft de wet op de ligting der nationale militie aangenomen en zal waarschijnlijk niet meer opgeroepen worden dan op voorlezing te hooften van het koninklijk besluit waarbij de zitting gesloten wordt verklaard. Vele geus eenige verklaringen van den minister, is het te vreezen dat de amnestie, bij gelegenheid der huwlijken uittevaardigen, zich niet zoo ver uitstreken als men gehoopt en gewenscht had.

De fransche prinsen hebben den 2 oktober het spaansche grondgebied betreden. De ontvangst te Arun is allerschitterendst geweest.

Men zegt dat koningin Victoria zeer ongesteld is tengevolge van eene zware verkoudheid.

Men verzekert dat de graaf de Montemolvo met Cabrera uit Londen naar Spanje vertrokken is voorzien van Oostenrijksche reispassen en een aanzienlijke som gelds.

Advertentien.

Onze eenige Dochter, JOHANNA CORNELIA ALYDA, de laatste onzer Kinderen, overleed heden, voorzien van de Genademiddelen der Catholieke Kerk, in den ouderdom van ruim 38 jaren.

M. C. VAN SON.

W. VAN SON,

GUEDING.

Rotterdam 27 September 1846.

Nieuwe Dienst.

DILIGENCE-ONDERNEMING

J. Groenevelds.

Van RAAMSDONK op 's HERTOGENBOSCH langs WASPIK en CAPELLE.

Deze dienst zal beginnen met den 16 October aanstaande; vertrekt nu aankomst der Dinsdag met Breda van de Heeren VAN GENEN, dagelijks des morgens om zeven ure van Raamsdonk, om ten 10½ ure 's Hertogenbosch aan te komen en vertrekt de namiddags om 3½ ure 's Hertogenbosch om ten zeven ure te Raamsdonk. GOEDEREN, welke voor de Heeren VAN GENEN bestemd zijn, worden den volgenden morgen per eerste diligence verzonden.

De tarieven voor Passagiers en Vrachtgoederen zijn zoo min mogelijk gesteld.

DE HOOFD-KANTOREN ZIJN:

Te Raamsdonk bij den Ondernehmer J. GROENEVELDT.

Te 's Hertogenbosch bij den Heer REGGERS in het Parlement.

Te Waalwijk bij den Heer J. B. PULLENS in de twee Kolommen.

Graanmarkt

van 's HERTOGENBOSCH

Vrijdag en Zaterdag 2 en 3 oktober.

ROGGE / 9.15 / 9.50 a / 10.00.

BORKWEIT / 5.50 / 6.25 a / 7.00.

HAYER / 3.10 3.50 a 3.05

OPGAVEN van de Hoogte der Rivieren te 's Grave en van de Diepte te 's Bosch, waargenomen op den 11den October 1846.

DA- TUMS	MAAS TE GRAVE			DIEPTE TE 'S BOSCH.		
	BOVEN AP.	GEWASSEN	ONDER	BOVEN	ONDER	ONDER
oct.	ell. dm.	dm.	dm.	ellen dm.	ellen dm.	dm. dm.
21	5	4	0	1	69	0
3	5	4	0	1	65	0
4	5	4	0	1	69	0

De O. te 's Bosch is 4 el 11 duim boven AP.

Ter Drukkerij van D. A. A. DE ROOY te 's Bosch.